

Η΄

Ἡ Ἐνωσις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ξενικῆς κατοχῆς. Διοικητικὸν Συμβούλιον 18ον

Μάϊος 1942 – Ὀκτώβριος 1944

Ὑπὸ τὰς νέας συνθήκας τῆς διακοπῆς τῶν ἐχθροπραξιῶν, τῆς ἐξαθλιώσεως τῶν μέχρι χθὲς νικητῶν μαχητῶν τοῦ μετώπου καὶ τῆς γενικῆς κατοχῆς τῆς χώρας, ὁ κλάδος ἀντιμετώπιζει προοδευτικῶς τραγικὰς συνθήκας. Κατόπιν τῆς ἀπραξίας τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιχειρήσεων ἡ ἀνεργία τῶν χημικῶν γενικεύεται καὶ ὅλοι ζητοῦν τὴν βοήθειαν τῆς Ἐνώσεώς των. Τὸ Διοικ. Συμβούλιον ἀποφασίζει, πρὸς σχετικὴν θεραπείαν τῆς καταστάσεως ὄρισμένα μέτρα καὶ προβαίνει εἰς διαβήματα, ἅτινα ὅμως ἀποβαίνουν ἄκαρπα. Ἡ γενικὴ οικονομικὴ κατάρρευσις καὶ ὁ ἐξανεμισμὸς τοῦ νομίσματος ἐξελίσσονται ραγδαίως, ὥστε πᾶσα σκέψις καὶ πᾶν μέτρον, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως, νὰ ξεπερνῶνται ταχύτατα πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς των καὶ ἐπομένως νὰ καθίστανται ἀνωφελῆ.

Ἡ βοήθεια ἐκ μέρους τῶν ὑπὸ τὴν ξενικὴν κατοχὴν ἑλληνικῶν κρατικῶν ἀρχῶν ἀποδεικνύεται ἀνέφικτος καὶ ἡ Ἐνωσις καταφεύγει καὶ πάλιν εἰς ἔρανον μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς δυναμένων. Ἡ σχετικὴ ἐπιτροπὴ κατορθώνει νὰ χορηγήσῃ μέχρι τοῦ τέλους Ἰουλίου βοήθημα δραχμῶν 1.000 εἰς ἕκαστον ἀνεργὸν χημικὸν καὶ δραχμῶν 1.500 ἐφ' ὅσον οὗτος προστατεύει καὶ οἰκογένειαν.

Τὸν Σεπτέμβριον 1941 ἡ Ἐνωσις στηρίζει ἐλπίδας διὰ τὴν ἀπασχόλησιν ἐνὸς ἀριθμοῦ χημικῶν εἰς τὸ μελετώμενον ὅπως ἰδρυθῆ ἰδίωμα ἀγορανομίας καὶ προβαίνει εἰς σχετικὰ διαβήματα. Ἐπίσης προωθεῖ τὸ σχολάζον καὶ ἀπὸ μακροῦ μελετώμενον σχέδιον Νόμου περὶ Ταμείου Συντάξεων Χημικῶν παρὰ τῷ Ὑπουργῷ Ἐργασίας Λιβιεράτῳ. Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνεργασία μετὰ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ὑπουργείου συνεχίζεται ἐπιμόνως καὶ τέλος, κατὰ τὸν Δεκέμβριον 1941, ὁ σχετικὸς Νόμος ὑπογράφεται παρὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Αὐτὸς ὁ μέγας πόθος τῶν Χημικῶν, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ὁποίου εἶχαν καταβληθῆ, ἀπὸ μέρους τῶν προγενεστέρων διοικήσεων τῆς Ἐνώσεως, πολυετεῖς σκληροὶ ἀγῶνες, ὅστις ἀντιμετώπιζε τὴν συνεχῆ ἀδιαφορίαν καὶ τὰς παρελκύ-

σεις τῶν διαφόρων πολιτικῶν κυβερνήσεων, ἐπέπρωτο νὰ ἰκανοποιηθῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς γενικῆς δυστυχίας. Τὸ γεγονός πανηγυρίζεται ἀπὸ τοὺς χημικούς, οἵτινες ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἀντώνιον Λιβιεράτον δι' εὐχαριστηρίου ψηφίσματος τῆς Ἐνώσεως. Ὁ διὰ τὸ Ταμεῖον Νόμος δημοσιεύεται μετὰ τι χρονικὸν διάστημα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 549/A/1942 φύλλον τῆς Ἐφημερ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ συνεχῶς αὐξοῦσα δυσπραγία καὶ ἡ ἐπιτεινομένη ἔλλειψις τροφίμων ἀναγκάζουν τὴν Ἐνωσιν ὅπως ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων κλάδων καὶ ὀργανώσῃ συσσίτιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐστία τοῦ Χημικοῦ». Τοῦτο ἐπιμελεῖται εἰδικὴ Ἐπιτροπή, ὑπὸ τὸν Ἄγγ. Δημητρίου, χρησιμοποιοῦμένων τροφίμων, κυρίως ὀσπρίων, ἐκ τῶν διατιθεμένων παρὰ τοῦ Ἑλλ. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἡ παρασκευὴ του ἀνατίθεται εἰς τὸ ἐγγὺς εὐρισκόμενον ἐστιατόριον «Ἑλληνικόν» (ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Δώρου) τοῦ Χρ. Αἰδίνη. Μὲ τὰς ἐκ μέρους ὄλων καταβαλλομένας προσπάθειάς τὸ συσσίτιον τοῦτο θεωρεῖται ἐκ τῶν καλυτέρων τῆς Πρωτευούσης διὰ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τῆς τακτικῶς χορηγουμένης μερίδος.

Ὁ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1941 - 1942 γενικευθεὶς λιμὸς ἀντιμετωπίζεται ἐν μέρει, διὰ τοὺς πλείστους ἐκ τῶν πενομένων χημικῶν τῆς πρωτευούσης, διὰ τοῦ συσσιτίου τούτου καὶ ἐπίσης διὰ τοῦ ὀργανωθέντος προμηθευτικοῦ συνεταιρισμοῦ, ἡ προεδρία τοῦ ὁποίου ἔχει ἀνατεθῆ εἰς τὸν Ι. Κανδήλην. Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1942 ἡ κατάστασις ἐπιδεινοῦται ἔτι περισσότερο καὶ ἡ Ἐνωσις, διὰ τὸ συσσίτιον καὶ τὰς ἄλλας ἐπείγουσας ἀνάγκας, καταφεύγει ἐκ νέου εἰς ἔρανον μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν.

Εἰς τὰς 22 Μαρτίου 1942 συνέρχεται εἰς τὸ Ἐντευκτήριον τῆς Ἐνώσεως (ὁδὸς Κάνιγγος 10) ἡ Γεν. Συνέλευσις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ι. Καρρά, εἰς τὴν ὁποίαν λογοδοτεῖ τὸ Διοικ. Συμβούλιον μετὰ τριετῆ διαχείρισιν τῶν κοινῶν. Ἡ θητεία του, λόγῳ τῶν ἐκτάκτων γεγονότων, ἔχει ἀναγκαστικῶς παραταθῆ. Ἀπὸ τὰς συζητήσεις τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς διαπιστοῦται ἡ αὐτοπεποίθησις τῶν μελῶν διὰ τὴν τελικὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ διὰ τὴν διαφαινομένην, μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου, εὐρεῖαν δρᾶσιν τοῦ χημικοῦ κλάδου πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

Ἐπακολουθοῦν ἀρχαιρεσίαι εἰς τὰς 10 Μαΐου 1942 καὶ τὸ ἀναδεικνυόμενον δι' αὐτῶν νέον Διοικ. Συμβούλιον, μὲ μικρὰς διαφορὰς ὡς πρὸς τὸ λογοδοτήσαν, ἔχει ὡς ἑξῆς: Κ. Νεῦρος Πρόεδρος, Ν. Καρνῆς Ἀντιπρόεδρος, Ἄγγ. Δημητρίου Γεν. Γραμματεὺς, Θ. Μαυρεϊδόπουλος Ταμίας, Ὀρ. Στεφανόπουλος Κοσμητῶρ καὶ Γ. Γεωργακόπουλος, Κ. Μακρῆς, Γ. Παπαδημητρακόπουλος καὶ Κ. Φράγκος σύμβουλοι.

Ὁ ὑπὲρ τῆς «Ἐστίας τοῦ Χημικοῦ» ἔρανος συνεχίζεται μὲ ἰκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν. Ἀναφέρομεν ἐκ τῶν πολλῶν μικρῶν καὶ μεγάλων καταβολῶν τὸν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Ἐνώσεως μνημονεύομενον πρῶτον πίνακα αὐτῶν, ἐκ τῶν ἑξῆς: 1. Β. Μαραγκόπουλος Α.Ε. δρχ. 300.000. 2. Ἐριοβιομηχανία Ναούσης Α.Ε. δρχ. 200.000. 3. Κων. Γκέρτσος δρχ. 500.000. 4. ΕΤΜΑ δρχ. 200.000. 5. Σιδηροβιομη-

χανία Ροντήρη-Στρομπούλη δρχ. 50.000. 6. Ἄλ. Λούης δρχ. 10.000. 7. Ἄν. Ἑλλ. Ἑταιρία Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων δρχ. 500.000. 10. Κλωστοϋφαν- γία Καρέλλα δρχ. 100.000. 11. Ὁξοποιία Ἀττικῆς δρχ. 100.000. 12. Κλωστοϋφαν- τουργεῖα Σύρου δρχ. 100.000. 13. Κλωστοϋφαντήριον Σύρου δρχ. 50.000.

Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν προσφορῶν αὐτῶν, ἦτις λόγῳ τοῦ ἐξανεισμοῦ τῆς δραχμῆς δὲν εἶναι εὐχερῶς συγκρίσιμος πρὸς τὴν σημερινὴν ἀγοραστικὴν τῆς ἀξίαν, ἀναφέρομεν, ὅτι κατὰ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν, τὰ ἐκ τῶν ἄλλων πηγῶν προβλε- πόμενα ὀλικά ἔσοδα τῆς Ἑνώσεως (συνδρομαὶ μελῶν κ.λ.) ἀνῆρχοντο ἐτησίως εἰς 200.000 δραχμάς.

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τῆς Ἑνώσεως, ὡς εἶναι φυσικόν, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὸ ἀπασχολεῖ μόνον ἢ ἐπιβίωσις τῶν συναδέλφων καὶ συνεργάζεται μετὰ τῆς «Ἐ- στίας τοῦ Χημικοῦ» καὶ τοῦ Προμηθευτικοῦ Συνεταιρισμοῦ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τροφίμων καὶ χρημάτων*. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ζητεῖ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας ὅπως ἐπιτραπῆ ἢ αὔξησης τῆς συνδρομῆς τῶν μελῶν, πράγματι δὲ αὕτη ὀρίζεται ἀπὸ δραχμῶν 300 ἐτησίως εἰς 600. Ἄλλη προσπάθειά του εἶναι ὅπως ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τοὺς χημικοὺς τῶν βιομηχανιῶν τὸ εὐεργέτημα τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν παρο- χῆς τῆς μιᾶς μερίδος ἄρτου τῆς διανεμομένης εἰς τοὺς ἐργάτας τῶν.

Ὑπ' αὐτὰς τὰς τραγικὰς συνθήκας εἰσερχόμεθα εἰς τὸ 1943 καὶ ἐξετάζεται ἡ δυνατότης τῆς συγκλήσεως τῆς ἐτησίας Γεν. Συνελεύσεως. Κατὰ τὸν Ἰανουά- ριον 1943 εἰς τὸν κατοχικὸν Πρωθυπουργὸν Κ. Λογοθετόπουλον ὑποβάλλεται κοι- νὸν ὑπόμνημα πρὸς παρέμβασιν κατὰ τῶν «ἄθρῶν ἐκτελέσεων καὶ τῆς ὀμηρίας» ὑπογραφόμενον ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνόν, τοὺς Προέδρους Ἀρείου Πάγου καὶ Συμβ. Ἐπικρατείας, τοὺς Προέδρους Ἐπιστημονικῶν Ὁργανώσεων κ.λ. Μεταξὺ τῶν ὑπογραψάντων τοῦτο καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Ἑλλ. Χημι- κῶν. Ἀλλὰ ὁ Λογοθετόπουλος ἀπευθύνει, κατόπιν τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ, διάγγελ- μα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, διὰ τοῦ ὁποίου διαστρεβλοῦται τὸ πνεῦμα του, ἐμ- φανιζομένων τῶν ὑποβαλόντων αὐτὸ ὡς μετεχόντων τῶν εὐθυνῶν τῆς διακυβερ- νήσεως τῆς Χώρας. Ἡ τοιαύτη ἀλλοίωσις προκαλεῖ ἀγανάκτησιν καὶ ἀναταραχὴν μεταξὺ τῶν συντακτῶν του καὶ ἐτοιμάζεται νέον ὑπόμνημα εἰς ἀπάντησιν τοῦ διαγ- γέλματος. Πολυμελὴς Ἐπιτροπὴ Χημικῶν παρουσιάζεται ἐπίσης εἰς τὸ Διοικ. Συμβούλιον διαμαρτυρομένη. Τοῦτο παρέχει πρὸς αὐτοὺς ἐξηγήσεις, ὡς πρὸς τὰ διατρέξαντα. Τὸ συνταχθὲν νέον κοινὸν ὑπόμνημα ὑποβάλλεται ἀρμοδίως καὶ τοι- χοκολλεῖται εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ θαρραλέα αὐτὴ ἐνέργεια ἔχει τὰς συνεπείας τῆς. Τὸν Μάρτιον 1943 δημο- σιεύεται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως πράξις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος

* Πληρεστέραν εἰκόνα διὰ τὰς τραγικὰς συνθήκας τοῦ κλάδου κατὰ τὴν κατοχικὴν ἐποχὴν παρέχει σχετικὸν δημοσίευμα τοῦ Ι. Κανδήλη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ χημικοὶ κατὰ τὸν πρῶτο χρόνον τῆς γερμανοϊταλικῆς κατοχῆς», εἰς τὰ «Χημικὰ Χρονικά, Γεν. Ἐκδοσις» (Ἔτος 1973, τεύχος ἀρ. 10, σελ. 199 - 206).

τῆς Ἐνώσεως Κ. Νεῦρος ἀπαλλάσσεται τῶν καθηκόντων του (Ἐφημ. Κυβερν. ἀριθ. 55/Γ/1943). Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς ἀπολύσεώς του πρέπει νὰ διαφυλαχθῆ διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τοῦτο τὸ καταχωρίζομεν. Ἀναφέρει ἐπὶ λέξει: «διότι ἐπιλήσμων γενόμενος τοῦ ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον κατέχει, ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων συναπεφάσισε καὶ συνέθεσεν ἔγγραφον, περιλαμβάνον ἀνάρμοστον περιεχόμενον, καθαπτόμενον τῆς ὑπολήψεως τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τελείως δὲ ἀφιστάμενον τῆς ἀληθείας, ὅπερ καὶ ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τῆς πράξεώς του δὲ ταύτης, ἀπαδούσης εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην σεμνότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν τοῦ λειτουργήματος αὐτοῦ, προεκάλεσε τὴν περιφρόνησιν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὰ δημόσια ἀξιώματα».

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον συνέρχεται ἀμέσως εἰς τὰς 30.3.1943 καὶ ἐκδίδει ὁμόφωνον ψήφισμα ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν Πρόεδρόν του Κ. Νεῦρον, δηλοῦν ὅτι ἡ ἐνέργειά του ἦτο εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεως αὐτοῦ, δι' ἧ καὶ κηρύσσεται ἀλληλεγγυον πρὸς τὴν πρᾶξιν του καὶ τὰς συνεπείας τῆς. Ἀποφασίζει ἐπίσης ὅπως ὁ Πρόεδρος Νεῦρος συνεχίσῃ τὰ καθήκοντά του. Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15396/30.3.1943 ἐγγράφου του, κοινοποιεῖ τὴν περὶ ἀπολύσεως ὑπ' ἀριθ. 70/43 πρᾶξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, παρὰ τοῦτο ὅμως ὁ Πρόεδρος παραμένει καὶ συνεχίζει τὰς διὰ τῆς ψήφου τῶν χημικῶν ἀνατεθείσας αὐτῷ ὑποχρεώσεις προασπίσεως τοῦ κλάδου. Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐνώσεως, οὐτινος ἐζητήθη ἡ γνώμη, εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ ἀποφανθῆ, ὅτι ἡ πρᾶξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἡ προελθοῦσα κατόπιν προτάσεως τοῦ Προέδρου του Λογοθετοπούλου, ἦτο παράτυπος καὶ ἄκυρος, καὶ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς μὴ ὑπάρξασα.

Παρὰ τὰς ὑφισταμένας φοβερὰς συνθήκας μία ἐπιτυχία τοῦ κλάδου σημειοῦται κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀγγ. Μαρανῆ, παλαιοῦ στελέχους τῆς Ἐνώσεως, ὅστις ὑπηρετεῖ ὡς Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ἐθν. Οἰκονομίας. Τὸ ἀπὸ μακροῦ μελετώμενον σχέδιον Νόμου περὶ λειτουργίας τῶν ἰδιωτικῶν χημικῶν Ἐργαστηρίων ὑφίσταται τὴν τελικὴν ἐπεξεργασίαν του, κατόπιν προσωπικῆς συνεργασίας ἐκείνου καὶ τοῦ Ι. Κανδήλη, καὶ ὑπογραφὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καθίσταται Νόμος τοῦ Κράτους (Ἐφημ. Κυβερ. ἀριθ. 104/Α/1943)*.

Ἡ Ἐνωσις μετὰ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν τῆς συμμετέχει καὶ τοῦ Πανελληνίου Ἐράνου τοῦ διενεργουμένου μετὰ πρωτοβουλίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πασχόντων Ἑλλήνων. Τὸ συλλεγὲν ἀπὸ τὰ μέλη αὐτῆς ποσὸν ἀνήλθε μέχρι τῆς 23 Μαρτίου 1943 εἰς δραχμὰς 105.080.500.

Μία ἀκόμη Γεν. Συνέλευσις πραγματοποιεῖται, κατὰ τὴν 27ην Ἰουνίου 1943, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Γ. Πανοπούλου, καθ' ἣν συζητοῦνται τὰ φλέγοντα διὰ τὸν ἀγωνιζόμενον κλάδον θέματα.

* Ὁ Νόμος αὐτός, ὡς κατοχικὸς, ὄφειλε νὰ τύχῃ ἐπικυρωτικῆς ἀναγνωρίσεως μετὰ τὸν πόλεμον. Τοῦτο παρημελήθη καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν κατέστη ἰσχύων Νόμος τοῦ Κράτους.